

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta-työn toteutuminen Nokiolla

Arviointitapaaminen

UNICEFin muistio 05.05.2021

ARVIINTITAPAAMISEN TAVOITE JA TARKOITUS

Arviointitapaaminen on osa UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallin mukaisen työn ja sen tuloksien seuranta kunnassa. Tapaamisessa arvioidaan, onko Lapsiystävällinen kunta -työ kunnassa ollut Lapsiystävällinen kunta -mallin kriteerien mukaista, onko työ edennyt kunnan toimintasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja aikataulun mukaisesti, ja voidaanko kunnalle siten myöntää UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustus.

UNICEF seuraa erityisesti seuraavia asioita:

- 1) Lapsiystävällinen kunta -mallin mukainen työ ja lapsiystävällisyyden edistäminen on poikkihallinnollista ja koko kunnan yhteinen tavoite- ja tahtotila.
- 2) Lapsiystävällinen kunta -työlle asetetut tavoitteet tähtäävät pitkäkestoisiin ja rakenteellisiin (toimintakulttuurin) muutoksiin.
- 3) Lapsiystävällinen kunta -mallin mukaisessa työssä varmistetaan lasten ja nuorten osallisuus niin arjen toiminnoissa kuin päätöksenteossa ja hallinnossa.
- 4) Lapsiystävällinen kunta -mallin mukaisessa työssä huomioidaan erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevat lapset/lapsiryhmät ja yhdenvertaisuusnäkökulma.
- 5) Lapsivaikutusten arviointia kehitetään systemaattiseksi osaksi kunnan päätöksentekoa.

Tässä (05.05.2021) arviointitapaamisessa arvioitiin Nokian Lapsiystävällinen kunta -työtä ajalla 04/2019–04/2021. Arviointitapaamisessa tarkasteltiin Nokian Lapsiystävällinen kunta -työn toimintasuunnitelman (2019–21) tavoitteita, toimenpiteitä ja tuloksia (LIITE 1 ja 2). UNICEFin edustajat refleктоivat tavoitteita ja toimintaa mallin tavoitteiden ja tunnustuksen myöntämisen kriteerien näkökulmasta.

Lapsiystävällinen kunta -työ käynnistyi Nokiolla alkukoulutuksella huhtikuussa 2019. Sen jälkeen UNICEFin ja Nokian tapaamisia ollut kaksi: tilannekatsaus 10/2019 sekä virallinen seurantatapaaminen 04/2020.

TAPAAMISEN OSALLISTUJAT

Arviointitapaamiseen osallistui (etäyhteydellä) Nokian Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori Anette Lehtonen sekä Nokian Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmän jäsenet (lista osallistujista muistion lopussa).

UNICEFiltä tapaamisessa oli (etäyhteydellä) mukana lapsiystävällisen hallinnon erityisasiantuntija Sanna Koskinen sekä asiantuntijat Elina Siren ja Mikael Malkamäki.

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -MALLIN KOORDINAATORAKENNE KUNNASSA

Koordinaattorin ja koordinaatioryhmän vastuut ja tehtävät

Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmä vastaa yhdessä Lapsiystävällinen kunta -koordinaattorin kanssa kunnan kehittämistyön koordinoinnista, toimintasuunnitelman laatimisesta sekä kehittämistyön tavoitteiden ja toimenpiteiden tulosten seurannasta ja arvioinnista. Koordinaatioryhmä vastaa myös siitä, että asetettuja tavoitteita tarkennetaan ja päivitetään tarpeen mukaan kehittämistyön edetessä. Lapsiystävällinen kunta -työn tavoitteiden tulee perustua kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaan.

Nokian Lapsiystävällinen kunta -työn koordinaatorakenne

Nokian Lapsiystävällinen kunta -koordinaattorina on toiminut kehitystyön alusta saakka varhaiskasvatuksen suunnittelija **Anette Lehtonen**. Koordinaattorin työ on järjestetty varhaiskasvatuksessa sisäisin järjestelyin, mutta ulkopuolelta työlle ei ole osoitettu resurssia.

Kaupungin koordinaatorakennetta on arvioitu ja jäsennetty kehitystyön edetessä. Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmänä toimii kaupungin hyvinvointiryhmän alatyöryhmänä, samoin kuin Lasten ja nuorten verkostoryhmä. Ryhmä on tavannut seurantakauden aikana säännöllisesti noin 1–2 kuukauden välein. Hyvinvointiryhmä hyväksyy koordinaatioryhmän esitykset. Esitysten toimeenpanosta huolehditaan yhteistyössä Hyvinvointiryhmän, Lasten ja nuorten verkoston ja Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmän sekä eri palvelualueiden kesken.

Lasten ja nuorten verkostoryhmä laatii Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, johon Lapsiystävällinen kunta -työ on vahvasti sidoksissa. Lapsiystävällinen kunta -työn koordinaatiolle tarvitaan toistaiseksi oma erillinen työryhmä, jotta resurssi kehittämistyölle ja lasten ja nuorten osallisuudelle varmistetaan. Koordinaatioryhmässä on jäsenenä koulukuraattori, luokanopettaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja, MLL:n edustaja, nuorisovaltuuston edustaja, varhaiskasvatustyöryhmän johtaja, maahanmuuttajatyön koordinaattori, nuorisokoordinaattori, sivistyslautakunnan vara pj., vammaispalvelun johtaja, johtava rehtori, varhaiskasvatuksen johtaja, vapaa-aikajohtaja ja sivistysjohtaja. Koordinaatioryhmässä ei ole edustajaa kaupunkikehityksestä tai konsernipalveluista. Edustus näiden tahojen osalta on Hyvinvointiryhmässä. Lasten ja nuorten osallisuus ryhmän työssä toteutuu nuorisovaltuuston edustajan läsnäololla, lapsille ja nuorille suunnatuilla tiedonkeruilla sekä Lasten Parlamentin, nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien edustajia kuullen

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -TYÖN TOIMINTASUUNNITELMA: TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN TOTEUTUMINEN KUNNASSA

Nokian toimintasuunnitelma ja tavoitteiden asettaminen

Nokian Lapsiystävällinen kunta -työn toimintasuunnitelma 2019–21 on laadittu vuoden 2019 lopussa ja sitä on tarkennettu kehitystyön edetessä. Toimintasuunnitelman tavoitteet sekä toteutuneet toimenpiteet on kuvattu selkeästi **liitteessä 1**. Työn tuloksia on arvioitu myös Nokian arviointiraportissa (**liite 2**). Toimintasuunnitelman perustana on Nokian lapsiystävällisyyden alkukartoitus, joka toteutettiin onnistuneesti vuonna 2019. Osana

kartoitusta kuultiin muun muassa noin 500 nokialaisen lapsen ja nuoren näkemyksiä lapsiystävällisyydestä.

Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen

Nokian Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelman **lyhyen aikavälin päätavoitteet** ovat

- 1) lapsen oikeuksien tunnetuksi tekeminen ja ohjelmaan sitouttaminen sekä
- 2) tiedottaminen ja viestintä.

Pitkän aikavälin päätavoitteet ovat

- 1) yhdenvertaisuuden edistäminen sekä
- 2) lasten osallisuuden ja toimijuuden kehittäminen.

Tavoitteet on pilkottu konkreettisiksi toimenpiteiksi, joille on nimetty vastuutoimijat ja joiden toteutumista on seurattu säännöllisesti (liite 1). Asetetuista lyhyen aikavälin toimenpiteistä valtaosa on toteutunut onnistuneesti 05/2021 mennessä. Pitkän aikavälin toimenpiteistä osa on toteutunut ja osassa työ jatkuu suunnitellusti edelleen. *UNICEFin johtopäätökset tuloksista alempana muistiossa.*

Nokian Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmän edustajat nostivat itse arviointitapaamisessa onnistumisiksi lapsen oikeuksien edistämisen erityisesti seuraavia:

- Kehitystyössä ollut mukana laaja edustus kunnasta. Kaupungin johto ja päättäjien tuki työlle on hyvää.
- Lapset ja heidän näkemyksensä ovat olleet melko paljon osallisina kehittämistyössä.
- Viestinnän suhteen tehty paljon hyvää työtä, vaikka resurssit ovat olleet pienet.
- Poikkihallinnollinen yhteistyö on tiivistynyt kehitystyön myötä. Yhteistyö toimialojen välillä koettu hedelmälliseksi. Yhteistyö on tuonut vahvistusta oman toimialan työlle ja lisännyt tietoisuutta siitä, mitä kaikkea muuta lapsiystävällisyyttä kaupungissa tehdään.
- Varhaiskasvatuksen näkökulmasta lapsen oikeuksien ja kehitystyön tietoiseksi tuleminen on ollut suurimpia saavutuksia. Työ on nyt johdonmukaisempaa ja huomataan enemmän asioita, joissa tulee kysyä lapsen mielipidettä ja näkökulmaa, kuten esim. uuden päiväkodin suunnittelussa.
- Valtuusto on sitoutunut lapsiystävällisyyden edistämiseen, eikä ole esimerkiksi kasvattanut varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja tai rajannut subjektiivista päivähoito-oikeutta.

UNICEFIN JOHTOPÄÄTÖKSET NOKIAN LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA - TYÖSTÄ JA TUNNUSTUKSEN MYÖNTÄMISESTÄ

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustus annetaan niiden tavoitteiden saavuttamisesta, jotka on määritelty juuri Lapsiystävällinen kunta -mallin yhteistyön alla sekä Lapsiystävällinen kunta -työn toimintasuunnitelmassa. Kaikki kaupungissa tehty työ lasten hyväksi *ei ole* tunnustuksen peruste, vaan se, mistä on erikseen sovittu UNICEFin kanssa. **UNICEF ei siis arvioi Nokian kaupunkia kaikesta Nokialla lapsiin ja nuoriin**

liittyvästä työstä ja päätöksenteosta, vaan UNICEF arvioi nimenomaan Lapsiystävällinen kunta -työn tavoitteiden toteutumista.

UNICEFin johtopäätökset:

1. Nokian kaupunki on asettanut vuosille 2019–21 Lapsiystävällinen kunta -työn lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita.

Asetetut toimenpiteet ovat olleet realistisia ja toteutuneet valtaosin hyvin ja suunnitelman mukaisesti. Toimenpiteiden toteutuminen ei kuitenkaan vielä yksistään takaa sitä, että esimerkiksi lasten osallisuus tai yhdenvertaisuus toteutuvat kaupungissa täysimääräisesti – kehitettävää on edelleen.

UNICEF kiittää Nokian Lapsiystävällinen kunta -työssä erityisesti seuraavaa:

- Kehitystyö on ollut tuloksekasta: toimintasuunnitelmassa asetetut toimenpiteet on valtaosin toteutettu. Kehitystyössä on ollut mukana laajasti koko kunta, eri toimijat sekä lapset.
- Kehitystyön toteutus on ollut suunnitelmallista ja systemaattista, ja työn etenemistä on seurattu ja arvioitu säännöllisesti.
- Kehitystyö ja lapsiystävällisyys on nivottu osaksi useita kaupungin työtä ohjaavia asiakirjoja, kuten esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, talousarvio, kotouttamissuunnitelma, varhaiskasvatussuunnitelma ja ravitsemussuunnitelma.
- Lapsiystävällinen kunta -malli on huomioitu myös Nokian kaupungin rekrytointiohjeessa sekä henkilöstön ja esimiesten perehdyttämismateriaaleissa.
- Kaupungissa on otettu askeleita systemaattiseksi lapsivaikutusarviointien toteuttamiseksi, kuten esimerkiksi tehty päätös arvioinnin käyttöönotosta, osa johtajista on osallistunut lava-verkkokoulutukseen ja joitain yksittäisiä arviointeja on toteutettu.
- Viestintä Lapsiystävällinen kunta -työstä ja lapsen oikeuksista on ollut suunnitelmallista. Viestintätyötä on ohjannut tietoinen ja systemaattinen ote, ja se on nähty vahvasti kunnan eri toimijoiden kehittämistyöhön sitouttamisen välineenä. Kaupungilla on myös omat [kotisivut](#) Lapsiystävällinen kunta -työstä.
- Lapsiystävällinen kunta -koordinaattorilla ja koordinaatioryhmällä on hyvä tahtotila ja motivaatio nivoa Lapsiystävällinen kunta -työtä entistäkin vahvemmin osaksi kaupungin strategista kehittämistä.

UNICEF kiittää Nokiaa myös seuraavista Lapsiystävällinen kunta -työn toimenpiteistä, joiden avulla voidaan varmistaa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten hyvinvoinnin toteutumista:

- Erityisryhmät on huomioitu harrastustoiminnassa yhteistyössä järjestöjen ja seurojen kanssa. Erityiskouluille on oma liikuntakerho, jossa kautta järjestetty mm. pyörätuoli-curlingia, erkka-joogaa. Yhteistyötä jatketaan kaupungissa edelleen. Lisäksi kaupungissa on laajassa käytössä Nuorisopassi-sovellus.

- Kaupungin kotouttamisohjelman päivityksessä on hyödynnetty kokemusasiantuntijoita muun muassa varhaiskasvatuksen osalta.
- Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on toteutettu onnistunutta yhteistyötä sosiaalipalveluiden kanssa maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden kanssa.
- Varhaiskasvatuksessa kehitetty toimintatapoja lasten fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi toimintarajoitteet huomioiden. Lisäksi toimintarajoitteita omaavilta lapsilta on kysytty heidän omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan liikkumisesta varhaiskasvatuksessa.
- Nokian Huippukokouksessa, jossa lapset pääsivät päättämään 10 000 €:n käyttämisestä kouluviihtyvyyden parantamiseksi, on ollut edustettuna kaikki koulut, ml. vaikeimmin vammaiset lapset.
- Kouluille on laadittu yhteinen Opetushallituksen ohjeistusta konkretisoiva kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Koulukohtainen työ aloitetaan syksyllä 2021, jonka yhteydessä on tarkoitus toteuttaa oppilaiden osallisuus koulukohtaisesti kiusaamattoman koulun rakentamiseksi.

2. Vaikka Nokian Lapsiystävällinen kunta -työ on ollut onnistunutta ja tuloksekasta kuluneen seurantakauden aikana, UNICEF näkee, että erityisesti seuraavissa asioissa on Nokialla vielä kehitettävää:

- Kehittämistyö on painottunut sivistystoimialaan, varsinkin varhaiskasvatukseen. Jatkossa on hyvä varmistaa, että Lapsiystävällinen kunta -työ ulottuu entistä vahvemmin myös muille toimialoille. On myös varmistettava, että kolmannen sektorin osallisuus kehitystyössä toteutuu.
- Lapsen edun ja lapsivaikutusten arviointi ei ole kaupungissa vielä systemaattista. Lapsivaikutusarviointeja on nyt tehty lähinnä sivistyspalveluissa. Jatkossa on varmistettava, että kaupungissa toteutetaan ne tarvittavat toimenpiteet (ml. koulutusta), joilla varmistetaan arviointien systemaattinen käyttöönotto ja toteutus eri toimialoilla ja päätöksenteossa. Lisäksi on varmistettava, että lasten osallisuus toteutuu systemaattisesti osana arviointeja.
- Varmistettava jatkossa entistäkin paremmin, että lasten osallisuus ymmärretään ja toteutetaan eri toimialojen arjen työssä prosessimaisesti; osallisuus toteutuu suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
- Varmistettava jatkossa entistäkin paremmin, että erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten osallisuus toteutuu monipuolisin menetelmin osana Lapsiystävällinen kunta -kehitystyön toimenpiteitä. Tässä kannattaa hyödyntää mm. eri toimialojen ja toimijoiden osaamista.
- Varmistettava jatkossa entistäkin paremmin, että viestintä ja koulutus lapsen oikeuksista toteutuu laajasti muulloinkin kuin Lapsen oikeuksien päivän yhteydessä.

3. Suomen UNICEF myöntää Nokian kaupungille ensimmäisen Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen. Tunnustus on voimassa kaksi vuotta.

Tunnustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että Nokialla otetaan jatkossa käyttöön uudistettu UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli ja työtä jatketaan seuraavaan kirjattujen askeleiden (A-F) mukaisesti.

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -TYÖN JATKO NOKIALLA

- A. **Nokian kaupunki viestii Lapsiystävällinen kunta -tunnuksesta kaupungissa.**
Tunnustuksen julkistamispäivä sovitaan yhdessä UNICEFin kanssa.
- B. **Nokian Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori ja -koordinaatioryhmä käy yhteisen keskustelun tämän muistion sisällöstä, johtopäätöksistä sekä jatkotoimenpiteistä.** Mikäli koordinaatioryhmä arvioi tarpeelliseksi, keskustelua voidaan käydä myös muiden tarvittavien tahojen, kuten kaupungin johdon kanssa.
- C. **UNICEF edellyttää, että Nokialla on edelleen oltava Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori ja -koordinaatioryhmä,** jotka yhdessä vastaavat Lapsiystävällinen kunta -työn etenemisestä koko kaupungissa **uuden Lapsiystävällinen kunta -mallin mukaisesti.** Ryhmä myös [seuraa ja arvioi](#) tavoitteiden ja toimenpiteiden (ks. kohta D) etenemistä systemaattisesti uuden mallin mukaisesti.
- UNICEF edellyttää, että kaupungissa on varmistettava, että koordinaattorilla ja koordinaatioryhmällä on jatkossakin riittävästi työaikaa ja mandaatti Lapsiystävällinen kunta -mallin mukaisen työn toteuttamiseen.**
- D. **Nokialla sitoudutaan jatkamaan Lapsiystävällinen kunta -työtä UNICEFin uuden Lapsiystävällinen kunta -mallin [pääperiaatteiden](#), [työvaiheiden ja ohjeistusten](#) mukaisesti.**

- I. Nokialla otetaan käyttöön uusi UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -digipalvelu (kunnan oma kirjautumisen takana oleva portaali).
 - UNICEF tarjoaa koordinaattorille ja koordinaatioryhmän jäsenille käyttökoulutuksen digipalveluun.
- II. Nokialla tehdään uuden UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallin ohjeistusten mukainen [nykytilan kartoitus](#) (ent. alkukartoitus) kaupungin lapsiystävällisyydestä vuoden 2021 aikana.
 - Nykytilan kartoituksessa arvioidaan lapsenoikeusindikaattorien avulla kaupungin lapsiystävällisyyttä. Osana kartoitusta [kuullaan myös lapsia ja nuoria](#) kaupungin lapsiystävällisyyden nykytilasta (ohjeistukset digipalvelussa).
 - Lapsiystävällinen kunta -digipalvelu tukee nykytilan kartoituksen toteutusta sekä kokoaa kartoituksen yhteenvedon.
- III. Kun nykytilan kartoitus on valmis, Nokialla käsitellään koordinaatioryhmässä kartoituksen tulokset ja tehdään [Lapsiystävällinen kunta -työn uusi toimintasuunnitelman](#) luonnos kartoituksen tulosten pohjalta (arvioilta) vuoden 2021 lopussa.
 - Uudessa toimintasuunnitelmassa asetetaan kaupungin Lapsiystävällinen kunta -työlle tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit uuden mallin mukaisesti **seuraavaksi kahdeksi vuodeksi.**
 - Toimintasuunnitelma laaditaan Lapsiystävällinen kunta -digipalveluun, jossa sen toteutumista sekä UNICEF että Nokian koordinaatioryhmä seuraa ja arvioi systemaattisesti kehittämistyön edetessä.

-
- IV. UNICEFin ja Nokian seuraava [seurantatapaaminen](#) pidetään, kun kaupungin yllä mainittu toimintasuunnitelman *luonnos* on valmis (arviolta loppuvuonna 2021). Mikäli suunnitelma vastaa mallin pääperiaatteita ja kriteerejä, UNICEF hyväksyy suunnitelman, ja Nokialla voidaan käynnistää toimintasuunnitelman mukainen Lapsiystävällinen kunta -työ.
 - V. Nokia **toteuttaa asettamansa toimintasuunnitelman toimenpiteitä** ja koordinaatioryhmä seuraa systemaattisesti työn etenemistä ryhmän tapaamisissa sekä kirjaa tavoite- ja toimenpidekohtaisen etenemisen Lapsiystävällinen kunta -digipalveluun.
 - VI. UNICEFin **toinen seurantatapaaminen** pidetään, kun toimintasuunnitelmaa on toteutettu noin vuosi (arviolta alkusyksyllä 2022). Seurantatapaamisissa arvioidaan, onko Lapsiystävällinen kunta -työ edennyt kaupungin toimintasuunnitelman mukaisesti. UNICEF seuraa kaupungin työn etenemistä säännöllisesti myös digipalvelussa.
 - VII. UNICEFin **arviointitapaaminen** pidetään (arviolta) kesällä 2023. Arviointitapaamisessa kaupunki ja UNICEF arvioivat, ovatko toimintasuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet toteutuneet. Mikäli työ on edennyt [Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen kriteerien mukaisesti](#), UNICEF myöntää Nokialle toisen Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen.
- E. UNICEF tarjoaa Lapsiystävällinen kunta -mallissa mukana oleville kunnille mm. sparrausta mallin työvaiheiden toteuttamisessa, valtakunnallisia verkostotapaamisia, Teams- ja WhatsApp-ryhmät koordinaattoreille hyvien käytäntöjen ja kokemusten vaihtoon sekä mallin teemoihin liittyvää sisältökoulutusta. UNICEF suosittelee kaikkia kuntia hyödyntämään näitä mahdollisuuksia oman kuntansa kehittämistyön tukena.

ARVIINTITAPAAMISEN OSALLISTUJAT

Nokian kaupungin edustajat:

Katri Manninen, terveysliikuntakoordinaattori
 Lumi Karjalainen, maahanmuuttaja koordinaattori
 Anne Soini, varhaiskasvatusyksikön johtaja
 Minna Sillanpää, varhaiskasvatuksen johtaja
 Noora Katajisto, toiminnanjohtaja MLL
 Terhi Helminen, terveydenhoitaja
 Kari Lähde, johtava rehtori, vs. sivistysjohtaja
 Marja Tuomaala, erityisopettaja
 Iina Luoto, lehtori
 Anette Lehtonen, varhaiskasvatuksen suunnittelija, Lapsiystävällinen kunta- koordinaattori
 Ulla Taponen, nuorisokoordinaattori
 Jutta Andersin-Salenius, sivistyslautakunnan varapj.
 Johanna Fingeroos, kaavoitusarkkitehti

Suomen UNICEFin edustajat:

Erityisasiantuntija Sanna Koskinen sekä asiantuntijat Elina Siren ja Mikael Malkamäki.